

GLASNIK

Izhaja vsak petek.

Uredništvo:
Kopitarjeva ulica št. 6.

Naročnina znaša:

celoletna K 4.—

pololetna „ 2.—

četrtletna „ 1.—

Posamezna št. „ 0.10

AVSTRIJSKE KRŠČANSKE TOBAČNE DELAVSKE ZVEZE.

Št. 32.

V Ljubljani, dne 8. avgusta 1913.

Leto VI.

Otroško delo.

Med celo vrsto socialnih vprašanj je brezdvomno vprašanje o otroškem delu velikanske važnosti. S tem vprašanjem se peča tako slovnost kakor javnost. A pregleda o otroškem delu nismo imeli. Kar so zasebniki v tem oziru storili, je sicer veliko, a vseeno ne pomerno, ker so zasebniki obravnavali predvsem le posamezne slučaje. Zdaj je pa izdal delavski statistični urad obširno knjigo, ki se peča z otroškim delom.

Delavski statistični urad je izdal leta 1908. poizvedovalne pole o delu otrok, ki so jih morala šolska vodstva izpolniti. Sodelovali so tudi zdravniki. Poizvedovalo se je v 3502 šolah s 751.830 otroci. Obdelalo se je 159.184 vprašanih pol. Gotovo je, da če se je tudi obširno poizvedovalo, le še poizvedbe niso vsestransko popolne. A tudi najhujši nergač mora pripoznati, da v Avstriji politična uprava ne razpolaga z uradniki, ki bi bili sposobni, da izpeljejo socialno-politične poizvedbe. Zapeljejo socialno-politične poizvedbe, ker to je bilo v tem slučaju zelo srečno, ker so v ta namen šolo vpregli. Po petih letih je zdaj izšlo popolno delo o teh poizvedbah. Temelj je zgrajen, na katerem naj se gradi naprej poslopje za obrambo in varstvo otrok.

Med šolski dolžnosti podvržanimi otroci jih uporabljajo nič manj kakor 148.368 za plačano delo. Največ, 35.363, se uporablja kmečkih otrok, industrija pa 15.521. A da moremo to reč prav presojati, moramo vpoštovati, da na kmetih v vseh letnih časih zaposlujejo le 40-5 odstotkov, v industriji pa celih 78-3 odstotka navedenih otrok. Nad 30 tednov na leto zaposluje industrija 79-3%, kmet pa le 48-2%, industrija zaposluje vseh 52 tednov 72-1% kmet pa le 35-5% otrok. Kmet uporablja otroke večinoma le ob najhujšem delu, industrija pa vedno. Največ otrok zaposluje tekstilna industrija, 6748, oblačilna 2273, lesna stroka 2146, kamnita industrija 1354, kovinarji pa 922 otrok.

Zelo žalostni so podatki o delovni dobi. V industriji dela 10% otrok vsak dan nad 6 ur, v industriji za preskrbo živil 16, v stavbnem obrtu okroglo 15, v papirni industriji 11 odstotkov vseh zaposlenih otrok. Ubogi črvički!

Poizvedovanje navaja, da zaposleni otroci trpe na zdravju in na vzgoji. Večina poročil naglašja, kako neugodno vpliva na zdravje otrok prehi-

tro delo, škoda nikakor ne odtehta gospodarskega dobička.

O delu na polju je 2066 šolskih vodstev izjavilo, da poljsko delo ne vpliva neugodno na zdravje otrok; 400 vodstev je celo izjavilo, da poljsko delo ugodno vpliva. Neugodnejše se pa glase izjave šolskih vodstev iz industrijskih krajev! Med 685 izjavami jih 599 toži, kako neugodno vpliva delo na otroško zdravje. »Pogled na blede, suhe otroke z motnimi, vrtimi očmi, z zamolklim glasom in vrtimi prsi je žalosten« podčrtavajo šolski ravnatelji v svojih poročilih.

Iz državnega proračuna za leto 1913.

Kakor drugi stanovi, se mora tudi delavski stan brigati za javne zadeve. Osobito zanimivo je za vsakega znanje o dohodkih in stroških države. V znamenjih dohodkov je ogromna množina delavskega denarja, bodisi plačnega z delom ali pa po indirektnih davkih. Veliko je pa tudi prostovoljnih prispevkov.

Za tekoče leto 1913 je proračunjenih dohodkov 3.007.481.539 K, stroški pa znašajo 3.137.202.566 K. Potemtakem kaže proračun primanjkljaja 129.721.027 K. V pokritje teh »soldov« je vlada postavila vsoto 130.000.000 K posojila v dohodke, kar je povzročilo proračunskega prebitka 278.973 K.

Med dohodki bi znale marsikoga zanimati sledeče postavke, pri katerih so prizadeti posebno tudi delavci:

Realni (zemljiški) davki	174.840.000 K
Pridobinski davek	36.900.000 «
Pridobnina krošnjarjev	180.000 «
Pridobnina podjetij z dolžnostjo javnih računov	72.040.000 «
Rentni davek	12.370.000 «
Osebnodohodninski davek	93.270.000 «
Davek od višjih plač	4.442.000 «
Stranske pristojbine	3.850.000 «
Carina	187.670.000 «
Zitnina:	
Zganje in kuha žganja	97.000.000 K
Izdelovanje drož	800.000 «
Nadzorovalna pristojbina	
za denaturiranje žganja	1.000.000 «
Davek na pivo od doma izvarjenega in uvoženega	74.000.000 «
Doklade na pivo v Trstu in na Dunaju	6.000.000 «

Sladkor po § 1, št. 1, sladkornodavč. zak. zaznam. vrste	157.000.000 «
Po št. 2 istega zakona	700.000 «
Mineralno olje	25.000.000 «
Davek na vino	13.800.000 «
Mesni davek	17.500.000 «
Razni drugi užitninski davki	1.650.000 «
Najemnina užitninskega davka v mestih	5.864.000 «
Drugi prejemki	310.600 «
Varščine	1.985.100 «

Vsota užitn. davka 402.600.700 K

Posebna plačila od točenja in prodaje žganih pijač na drobno 2.218.000 K

Koleki, takse in pristojbine:	
Koleki	62.720.000 K
Takse	7.692.500 «
Pristojbine	154.400.000 «

Vsota 224.812.500 K

Davek vozniških listkov	26.000.000 K
Dohodki loterije	40.053.000 «
Dohodki od soli	48.370.000 «
Dohodki tobačne režije	331.644.500 «
Rudarski in fužinski (državni) dohodki	27.332.120 «
Državne rudniške tov.	17.830.770 «

Dohodek državnih železnic je proračunjen na 887.714.940 K, državni gozdi na 21.214.610 K.

To so nekateri dohodki države, h katerim tudi delavstvo prispeva velike vsote.

Sicer se pa po ministrstvih porazdele dohodki države tako-le:

Ministrska svet in upravno sodišče	3.447.100 K
Notranje ministrstvo	2.401.019 «
Domobrantsko ministrstvo	1.713.511 «
Naučno ministrstvo	18.323.490 «
Finančno ministrstvo	1.895.327.151 «
Trgovinsko ministrstvo	226.585.970 «
Železniško ministrstvo	887.714.940 «
Poljedelsko ministrstvo	24.587.976 «
Justično ministrstvo	4.753.138 «
Ministrstvo javnih del	50.557.631 «
Oskrbništvo drž. poslopij	829.364 «
Nove stavbe, stavb. uprava, adaptacije	437.422 «
Penzije	10.802.827 «

Vsota dohodkov 3.137.481.539 K

Državni izdatki:	
Najvišji dvor	11.300.000 K
Kabinetna pisarna Nj. Veličanstva cesarja	193.519 «
Državni zbor	4.181.766 «
Državno sodišče	71.195 «
Min. svet in upr. sodišče	5.873.038 «
Prispevek k skupnim zadevam z Ogrsko	427.634.787 «
Notranje ministrstvo	59.219.655 «
Domobrantsko ministrstvo	108.949.196 «
Naučno ministrstvo	121.677.948 «
Finančno ministrstvo	882.794.967 «
Trgovinsko ministrstvo	244.596.576 «
Železniško ministrstvo	840.724.220 «
Poljedelsko ministrstvo	62.714.731 «
Justično ministrstvo	90.667.541 «
Ministrstvo javnih del	117.914.281 «
Uprava drž. poslopij	4.873.914 «
Nove stavbe, stavb. vodstvo, adaptacije	26.076.349 «
Najvišji računski dvor	719.900 «
Penzije	127.018.983 «

Vsota 3.137.202.566 K

Jugoslovan. Strokovna Zveza.

J. S. Z., Skupina Sava priredi v nedeljo, dne 10. avgusta t. l., veselico združeno s tombolo in srečolovom. Začetek ob 3. uri popoldne. Prosijo se vsi člani in somišljeniki, da se te veselice v obilnem številu udeležijo.

Sv. Uršula na Plešivcu pri Slovenjem gradu. Štajersko okrožje J. S. Z. priredi III. veliki slavnostni izlet dne 24. avgusta, v nedeljo, k Sv. Uršuli s sledečim sporedom: V soboto, dne 16. avgusta skupni odhod iz Pesje vasi ob 10. uri popoldne. Na goro pridemo ob pol 5. uri popoldne; v istem času prispejo na goro tudi koroški delavci iz Černe in od drugod. Nato je zelo važno zborovanje J. S. Z. v župnišču, h kateremu je vstop dovoljen samo članom J. S. Z. in zaupnim možem. Na tem shodu poroča g. Vekoslav Zajc. Nato je večerna služba božja. V nedeljo zjutraj ob 6. uri cerkveno sv. opravilo, nato pa javno zborovanje J. S. Z. pri cerkvi pod milim nebom. Na tem shodu poročata g. dr. Veble in Vekoslav Zajc. Vabite se vsi delavci na to visoko goro, ki meri 1696 metrov od morske višine, da si ogledate lepe kraje ter se tako skupno navdušimo za delavske in kmečke slovenske prosvete. Delavci iz Velenja, Škal in Černe pridejo v uniformi.

Zaklete zakladne votline.

Angleški spisal C. D. Robinson. Poslovenil dr. J. K.

(Konec.)

Samemu v temi mi je bila prva misel umakniti se, toda moč volje me je zadržala, da sem ostal čvrsto in pokleknišvi na eno koleno nameril puško proti prikazni.

Okostje je obstalo in tu sem šele zanimal, da nima glave. Srce in glava stam bila, kopal sem se v mrzlem potu, pa kljub tem znamenjem razburjenja sem se popolnoma obvladal in sklenil, da ne sprožim, dokler ne bo nujna potreba. Sodil sem, da je bila prikazen trideset korakov oddaljena, moglo jih je pa biti tudi manj.

Brž ko zberem svojega duha, se pomakne svitla podoba počasi nazaj na desno, kot je prišla, z desno roko mi pa brezdvomno daje znamenje, naj grem za njo. To se je zgodilo naenkrat, in misli so se mi pri tem podile po glavi o prikaznih, ki so izpeljale ljudi v smrt, ki so odkrile njihove morivce, ali celo kazale prostor skritega zaklada. Škripajočih zob in napetih mišic sem sklenil ogledati si to reč do konca in počasi sem šel za prikaznijo, z vsako stopinjo zaupnejši. Tu se okostje neha premikati, jaz tudi; v tem mi pa naenkrat zmanjka tal pod nogami in na glavo padem v praznino.

Trda skala počí, ko obstanem, puška se mi izmuzne iz rok in na pol omoten in krvaveč obležim, kjer sem padel, skoraj brez zavesti. Trenutek kasneje se prikaže zgoraj v temi svitla grozopolna prikazen.

Kar brez premisleka zgrabim za puško, ki je ležala poleg mene. Ko jo z veliko težavo dvignem, se skloni prikazen doli in dvigne obe roki kvišku. To je pomenilo grožnjo; zdelo se je, da namerava nekaj zagnati vame. Vse moči nategnem, da pomerim puško in izprožim obe cevi; ena se pa k sreči ni izstrelila. Nato med bobnečim odmevom in svetlikanjem tisoč lučic padem v nezavest.

Ko se zavem, vidim, da ležim na pol čepe z glavo na mrzlem, vlažnem kamnu. Roke so mi ranjene in vrat in noge tako razbite in obtolčene, da me najmanjši premik zaboli. Gosta tema, ki je dotlej še nisem izkusil, je okrog mene; s težavo sem se otipal, da nimam nobene kosti zlomljene; segel sem po žveplenkah. K sreči so bile nepoškodovane in ko sem prvo zažgal, sem videl, kje sem. Pokazale so se sive stene ozke jame, ki sem o nji kasneje zvedel, da je bila dvajset čevljev globoka. Bila je skoraj okrogla, okrog pet in pol čevljev od stene do stene in strani so bile robate in krive.

Prva reč mi je bila po tem izvleči steklenico iz notranjega žepa, in ko sem jo našel nepoškodovano, mi je en požirek dal novih moči. Koliko časa sem bil

ležal, ali nekaj ur ali cele dni, nisem mogel doznati, ker se mi je ura ob padcu strla. Druga žveplenka mi je pokazala več reči v jami; preiskal sem jih in videl, da sta dve kratki sulici in en ščit iz kože. Osti prvih stabeli črni in zarjaveli, palici pa leseni, z železom okovani in še nepoškodovani; tudi ščit je bil še dober, dasi omazan s slezasto gnjilobo. Našel sem tudi dvoje očrnelih levovih krempljev na usnjatem obročku, ki sem si jih dal v žep.

Najprej si zavoljo varnosti zopet nabašem puško; mrziti me je nehalo; proti svetli prikazni vzroku mojega stanja, sem pa čutil veliko nejevoljo. Res se je mogla vsak trenutek vrniti, toda jaz sem le na to mislil, kako bi izlezl iz jame in iz dušne teme, ki me je obdajala in mi bolj razburjala živce, nego možnost, da se prikazen povrne.

S trudom se spravim na noge, toda vkljub temu, da sem se z rokama lahko oprjel obeh sten v jami, nisem mogel brez pomoči splezati kvišku, ker nisem imel za noge nobene opore. Tu sta mi prišli sulici na pomoč. Iz srajce sem si iztrgal nekaj koscev in z njimi zvezal obe sulici skupaj ter jih položil vprek jame. Tako sem zlezl kvišku.

Napor je bil na vsak način hud in bolestna slabost me je zadrževala, da nisem mogel naprej. Ko sem se čutil boljšega, sem poskusil naprej v gosto meglo, videl pa nisem ničesar. Požirek iz steklenice me je iznova učvrstil in zažgal sem žveplenko, ki mi je v moje za-

čudenje pokazala lužo sveže krvi pred menoj.

Skrivnost se mi je jela daniti; puško v rokah sem prižigal žveplenke in stopal za krvavimi sledmi po vlažnih skalah. Spoznal sem, da me ni strah plašil, marveč človek iz mesa in krvi, najbrže Kafer, črn in bor, ki je s pomočjo fosforja ali kake svetilne barve porabil staro vražo za kak skrivni namen. Tega moža, ki je hotel mene uničiti, sem ranil, morda do smrti. Sklepal sem, da me krvave sledi popeljejo iz votline ven, razen če prej zadenem ob truplo. Počasi, prižigajoč žveplenke skoraj pri vsaki stopinji, grem za krvavimi znamenji, dokler mi sveža sapa ne udari v lice. Pred seboj zaslišim šumenje listja, zagledam svetle zvezde in veličastno se mi dvigne iznad gričev briljantni nebes afriške poletne noči.

Brž sem pozabil na svoje osebne poškodbe, ko naenkrat tiho stokanje iznova oživi moje otrple živce in takoj se obrnem proti glasu. Napenjajoč oči zagledam v grmu, nekaj čevljev proč, ležeče bitje v obliki okostja. V prihodnjem trenutku se je že vresničila moja misel: tam je ležal sključen Kafer, s krvjo polit, s pasom okrog ledij in s sukno čez rame. Na prvi pogled vidim, da ta ne more več škodovati, hudo je bil ranjen ravno nad ledji. Razna evropska oblačila so ležala poleg njega; kosti njegovega telesa so bile pa surovo označene z neko fosforujočo tvarino, da se je viselo kakor okostje brez

SHOD V DRAVLJAH.

Jugoslovanska Strokovna Zveza je zborovala v nedeljo, dne 3. avgusta, v Dravljah v dvorani Slov. katol. izobraževalnega društva. Shod je sklical šentviška skupina, v prvi vrsti za lesne delavce-mizarje. Bali smo se glede udeležbe, a je bila dvorana skoro polna samih zavednih mizarjev, ki so se naveličali terorizma socialne demokracije, ki nima drugega za delavstvo še na razpolago, kakor prazne obljube in nenasično, nikdar polno bisago. Delavec hoče tudi izobrazbo, in to mu nudi poleg izboljšanja svojega stanu Jugoslovanska Strokovna Zveza. Zborovanje je otvoril in vodil voditelj šentviške skupine tov. Krmec; nato je povzel besedo urednik Fran Krhne, tajnik J. S. Z., ki je prihitel na shod utrujen naravnost z Dolenjskega med nas v Dravljah. Urednik Krhne je poročal o delavstvu po tujih državah, kako se dviga, dasi ni organizirano, v rdeči armadi. Za njim je poročal Mejač, ki je izkušen o socialni demokraciji iz ljubljanskih delavnic, kjer se mizar, ki ne trobi v demokratski rog, prezira in zaničuje in to celo z vednostjo gospodarjev. Ti »jugoslovanski« sodrugi, namesto da bi šli na roko svojemu sodelavcu, ga šikanirajo in strežejo po njegovem obstoju za vsakdanji kruh. Lepi »prijatelji« delavstva! Govorila sta nato še urednik Babnik in mizar Erman, navdušeni agitator in organizator, nakar je tov. Krmec lepo uspelo zborovanje zaključil.

× × ×

V svitli luči se je pokazalo nekaj Jeseničanov s tem, da so na prav surov način opsovali nekaj delavcev. Ob priliki blagoslovljenja temeljnega kamna pri šolski stavbi so se nekateri delavci domenili, da se ob sv. maši strelja. Pobirali so za smodnik, pri tej priliki pa so naleteli na prodajalno, na kateri se blišči ime Peter Sitar, kjer so se nekateri prav prijetno kratkočasili in alkohol preganjali. Posebno gostobeseden je bil neki kovač, ki je rekel, da za klerikalne neumnosti ne da niti vinarja, in da klerikalci niso za drugo, kakor da škodo delajo in pri tem pokazal na poleg njega sedečega kleparskega mojstra Neumana, češ da je ravno on ob priliki veselice gasilnega društva imel zaradi klerikalcev največ škodo, seveda le zato, ker je dovolil ples brez županovega dovoljenja. Neuman sicer ni zabavljaj, pač pa se je osokolil trgovec Sitar in jako po taktu sekundiral kovaču Kapusu. Seveda sta se dotična delavca dostojno zahvalila za surovosti jeseniških naprednjakov. Kron pa se seveda Sitar ne bo branil, ki mu jih pošteni krščansko-socialni delavci skupaj nosimo, ki nas gotovo ni malo. Hvala Bogu, da imamo svoje konsumno društvo, pa tudi druge poštene prodajalne, kojih lastniki gotovo z nami simpatizirajo. Razbita so pa tudi tista lesena očala, ki jih Pretnarjeva mama obeša Jeseničanom na oči, nihče več ne bo veroval, da je Sitar in z njim vsa Pretnarjeva rodbina vedno na strani S. L. S., kar se ji je dosedaj še dosti dobro posrečilo. Poskrbeli, oziroma zahtevali bomo, da občina nastavi izprašanega, v tej stroki popolnoma večšega mesogleda, onega z 48-

glave. Ubogi pohabljenec je bil v hudi stiski; pomagal sem mu, kar sem mogel; z ostalo vsebino moje steklenice se mi je posrečilo vrniti mu malo življenja.

Nesrečni Kafer je skoraj do smrti izkravavel, in dasi oživiljen, ni mogel nič jasnega odgovoriti mojim vprašanjem. Ni mi preostalo drugega nego hiteti v postajališče in odtam poslati pomoč; zvezde in blede mesec so mi svetile, da sem našel pot nazaj, prišedši onemogel ravno pred solničnim vzhodom.

Najprej sem iskal svojega vodnika; ko ga pa nisem našel, sem zbudil mladega indima in zagotovivši si njegov molk sem mu povedal, kolikor se mi je zdelo potrebno in sem ga poslal v njegovo domače selo (kraal) iskat pomoči. Ves utrujen sem se lotil potem svojih rah, vžil nekaj lahkega okrepčila, nato pa trdno zaspol.

Malo pred poldnem se zbudim in vidim, da se je indima vrnil z mojim vodnikom. Dobro je izvršil moje ukaze; poglavar njegovega domačega kraala mi je dal pomoč brez šuma in povedal mi je, da bo ranjeni mož ostal živ. Maj vodnik je bežal izpred votlin in se je hotel skriti med svojim rodov v strahu, da sem jaz mrtev in da bi mogli delati njega vzrok moje smrti; zelo se je čudil, ko je zvedel, kako se je vse zgodilo.

Zaukazem molk; popoldne pa naprežem volj in ob šestih pridem v Pietpotgietersrust, kjer sem vse naznanil holandski oblasti. Ker je bil večer pred

urnim tečajem pa odstavi, da bo imel še več časa posedati po prodajalnih in gostilnah in udrihati po klerikalcih, od katerih sedaj vleče popolnoma po nedolžnem precej mastno plačo. Topiči pri šolski slavnosti pa so hvala Bogu vseeno pokali, da se je jeseniškim naprednjakom pri nosu in ušesih ven kadilo. Da, celo tam gori za vilo g. Valija so pokali topiči, in sicer pri tistem po »Narodovi« domišljiji razkošnem banketu, v katerega se jeseniški »Narodov« dopisnik s tako nevoščljivo silo zaganja. Čudno, da so ti ljudje pri vsej svoji bahavosti tako prestradani, da morajo vsak kozarec in vsako žlico spremiti, ki jo kakšen klerikalec nese v usta kakor cucek pod mizo, ki čaka, kdaj mu bo kdo vrget kak grizljaj. Kar se pa tiče govoranc pri banketu, je pa razumljivo, da so bile mešane, kajti gospa Valijeja, ki je kot podjetnikova soproga v njej prirojeni gostoljubnosti vse uredila in preskrbela, je pristna Nemka in kot taka je povabila vse različne goste. Zato so bile vse govornice, ki so njej veljale, gotovo nemško izvajane, kajti tako neotesanih ljudi se pa v naših vrstah, bodisi med inteligenco ali med priprostimi krščanskosocialnim delavstvom jako malo najde, kakor n. pr. med jeseniškimi naprednjaki, da bi človeka, ki nam napravi uslugo, potem dolgočasili s stvarmi, ki jih ne razume.

Logika soc. dem. v Idriji. »Zarja« se je pred enim tednom širokoustila radi zidarjev pri »Kaiser«, ker so prevzeli neko delo s pogojem, da ta čas, ookter ne dovršijo dela, da ne grejo na delo v tovarno. Ker pa dotični delavci zaslužijo za svoje krvavo delo nekaj več kot drugi, to pa ni socialistom po volji. Kje ste delavci, da hočete svoje delavske brate blatiti? In dotičen dopisnik, ki je to pisal v »Zarjo«, je le kričaška pijavka, ki ima dosti za govoriti, kjer mu ni treba, ali ni res? Ta dopisnik je bil pred par leti tudi pri zidanju »Kaiseršaita« z ravno tako pogodbo kot sedanji zidarji. Spomni se, dopisnik, da si črviček sv. Stefana. Kje je logika soc. dem., dragi bralci lahko razvidite iz tega. Kakor poroča »Zarja«, bomo dobili neke glasovnice v kratkem za izrečbo za 14 dnevno ali za mesečno plačo. Delavci, vsi zapišite na glasovnice: »14 dnevna plača v šihlu izplačana, kakor zahteva zakon, če pa v šihlu ni mogoče, pa proti zahtevani odškodnini.« Delavci, predno zapišete na glasovnice, premislite desetkrat, da se ne bodete kesali kakor lansko leto, ko ste bili zapeljani od tistih, ki so imeli svoj dobiček in vi delavci pa čutite jarem tega dobička, ker le kesanje pride prepozno.

Potrebo, da se mora združiti tudi poljedelsko delavstvo, so spoznali tudi na Bavarskem. Kmetje so izpočetka gledali postrani, ko so se poljedelski delavci in poslji pričeli organizirati, kar so mogli, so organizacijo ovirali, a lahko se reče, da je misel organizacije prodrla in zmogala. »Društvo kmečkih poslov« šteje zdaj 19.522 članov, med njimi 7123 žensk. Dohodkov je imelo društvo 39.335, izdatkov pa 37.456 M. Posredovalnice za službe so se kmetje poslužili v 539 slučajih, v 788 pa poslji. Zelo se je tudi izrabljajo pravno varstvo. Največ je storilo društvo s tem, ker je zaviralo beg z dežele v mesta. — Na organizacijo kmečkega delavstva

Novim letom, je bil samo en uradnik v službi; preiskovanje se je zakasnilo za dva dni, kar mi je bilo zelo nevšeč, ker sem upal, da se z mojo pomočjo izkoplje zaklad.

Ko smo stopili z oblastjo na plan, je bil ranjeni mož že ubežal in nobeno preiskovanje ni moglo dati najmanjšega pojasnila, nego da je mož še živ, in da so ga sorodniki skrili pred zaporom.

Izkazalo se je pa, da so votline skoraj gotovo služile za to, da so delavci tam skrili demante, ukradene iz velikega Kimberleyskega rudnika, kjer so ob tem času dobro vedeli, da zmanjkuje dragih kamnov. Skoraj gotovo jih je bilo nekaj, ki so demante skrivali in jih ob priložnosti prodajali; stara vraža je pa služila, da so neljube goste zadrževali od votlin.

Votline so bile dovolj grozne tudi brez svetlih prikazni; bile so namreč polne belih človeških kosti in lobanj, razbitih sulic, ščitov in kosov kaferske obleke. Bilo je notri tudi več predorov in jam, v katerih eno sem bil padel.

O zakladu nismo našli nobene sledi.

Votline, ki so bile v starih časih skoraj gotovo jame za rudo, so krog štiri in pol milje severozapadno od mesta Pietpotgietersrust, ki je pri Makapanu v Transvaalu. Potnik, ki neče navadnih potov, jih lahko obiše; zelo so zanimive, četudi ni več strahov v njih.

se mora brezpogojno misliti tudi pri nas. Poklicana je, da jo izvede, J. S. Z. Ampak naši somišljeniki na deželi bi jo morali v tem zmislu podpirati. Naj bi ne bilo fare, ki naj bi ne imela plačilnice J. S. Z. za kmečke delavce in pose, to je naš ideal, ki ga je mogoče doseči, seveda dobre volje ne sme manjkati. Znamo, da bo marsikdo, ko bo to čital, skomolčeval in zmajeval z glavo, a zgled na Bavarskem, kjer ni ljudstvo čisto nič bolj kakor pri nas, če ne še manj, izobrazeno, nam dokazuje, da to gre. Kakor vsak drug delavec ali delavka, lahko tudi kmečki delavec in posel oboli, a na slabšem je, kakor ostali delavci, ker za slučaj boleznijo čisto nič ne dobi. Na Štajerskem je padla misel, da naj se v J. S. Z. organizirajo viničarji. Štajersko okrožje J. S. Z. že pripravlja poseben poslovnik glede na prispevke in glede na podporo red viničarjev. Mogoče bo, ko bo izdelan in ga načelstvo J. S. Z. odobri, da se ne organizirajo v J. S. Z. samo viničarji, marveč da se organizirajo tudi drugod po Slovenskem kmečki poslji in kmečko delavstvo. Bolj kot na Bavarskem, zapušča pri nas kmečko prebivalstvo deželo in hiti v mesta, v Nemčijo in še onstran velike luže — v Ameriko. Ravno zato pa moramo vse svoje sile in moči napeti, da je doma obrdržimo in če že dom zapuste, da je zase ohranimo. To pa je edino le mogoče, če se že doma ljudje navadijo strokovne organizacije, ki je za vse delavstvo in zato tudi za poljedelsko delavstvo neobhodno potrebna.

Delavske posredovalnice.

V Avstriji je posredovanje dela prepuščeno posameznim ljudem, ki si s koncesijo pridobijo to pravico. Dalje imajo tudi nekatera mesta uradne posredovalnice za delo. S posredovanjem dela se v omejenem delokrogu pečajo tudi mnoge delavske organizacije. Toda vse to nima onega uspeha, ki bi ga bilo želeli in ki bi ga dosegle dobro organizirane enotne posredovalnice v vseh deželah Avstrije. Skoro vse posredovalnice za delo se nahajajo po mestih in sicer po večjih mestih. Na deželi in v malih mestih in trgih ljudje skoro ne vedo o kakih posredovalnicah za delo. Vsled tega tudi marsikak potreben delavec ne more dobiti dela in marsikak gospodar ali podjetnik ne delavca. Delo in delavci so na razpolago, toda kje? Eden ne ve za drugega, vsled česar trpita oba dela. Zato je skrajni čas, da merodajni činitelji vzamejo zadevo v roko in izposlujejo, da prevzame na eni ali drugi način država v roke posredovanje dela. Potov in sredstev za to ima država na razpolago, treba je le spoznanja in dobre volje. Kar je bilo mogoče na Portugalskem, kjer se je dne 27. junija preteklega leta ustanovila državna delavska posredovalnica, ni nemogoče v Avstriji. Ker so določila za državno posredovalnico za delo deloma zelo zanimiva, naj jih dobe tem potom pred se tudi naši bralci.

Posredovalnica ima namen posredovati za službe in delo med delodajalci in delojemalci. Posreduje za nastavljanje uradnikov, delavcev, vajencev, službenega in drugega za plačo delujočega osebja, ki se vrši s tem, da spravi v zvezo delodajalce z delavci in daje pojasnila glede delavnih pogojev. Delovanje posredovalnice je podrejeno obrtni sekciji delavskega ministrstva in je brezplačno.

Vodstvo posredovalnice ima v roki uradnik imenovanega ministrstva in more stopiti v zvezo z oblastmi, organizacijami delodajalcev in delavcev, s podpornimi društvi ter drugimi korporacijami in privatnimi osebami, ki morejo dati potrebnih pojasnil.

Posredovalni urad ima sprejeti vse ponudbe in prošnje, jih urediti in objaviti ter jih doposliti tudi vsem zainteresentom in jih nabiti tudi na javnih prostorih. Poučiti se ima tudi o možnosti dobiti delavcem dela tudi izven Lizbone, kakor tudi o delavnih pogojih.

Urad ima tudi nalogo, dobiti pojasnilo o kvalifikaciji in vednosti ter sposobnosti delodajalcev in delavcev. O tem se ima voditi zapisnik. Dalje mora vsako leto poročati o delovanju in sestaviti in poročilo priložiti tudi statistiko za vse poklice o brezdelnosti, o plačilnih razmerah in o gibanju delavnega trga. Poročilo se vsako leto objavi.

Glasnik

Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

DRŽAVNI ZBOR IN DRŽAVNO DELAVSTVO.

Državni zbor se je od volitev leta 1911. večkrat pečal z razmerami dr-

žavnih delavcev in uslužbencev. Javnost se je zato tako na shodih kakor tudi v časopisu zelo pečala z delavnimi razmerami državnih delavcev. Tudi stranke so izrabile zadeve državnih delavcev v svoje strankarsko politične namene. Socialna demokracija je pa tozadevno nastopila tako, kakor nastopajo le demagogi. Neroden, neumen in trapast nastop socialne demokracije je zelo slabo vplival na ugodno rešitev gospodarskih razmer državnih delavcev in uslužbencev. O tem smo že opevano pisali. Danes navajamo nekaj stvarnih stvari.

Ko so leta 1911. odseku državnih uslužbencev naročili, naj se peča z zadevami, ki tičejo državne delavce in uslužbence, je razpolagal odsek s celo vrsto takih predlogov, ki niso bili vsi resni in ki so zahtevali tudi stvari, katere so popolnoma neizvršljive. Odsek za državne uslužbence in državni zbor sta stala še popolnoma pod vtisom pomladanske državnozbornske volilne agitacije. Soglasno so bili zato vsi predlogi sprejeti. Zanimivo je, kakšni predlogi da so se sprejeli. Socialno demokratski poslanec Glöckl je n. pr. predlagal: Tobačne tvornice naj se hitreje v višje krajne razrede pomikajo. Svobodomiselni poslanec dr. Kofler je pa n. pr. zahteval, da se mora tvornica v Švacu v višji razred pomakniti. Glöckl je zagrozil, da stavi ostrejšje predloge, če Kofler svojega predloga ne umakne. Kofler svojega predloga ni umaknil, nakar je Glöckl postavil kot predlog vse zahteve soc. demokratske spomenice, ki so bili tudi sprejeti, Koflerjev predlog se je pa odklonil. Resno tako počenjanje, kakoršno je Glöckl uganjal, res ni. Vlada je seveda to zavohala in se kratko na sklepe poslaniške zbornice ni ozirala.

Socialni demokratje s takim postopanjem tobačnemu delavstvu niso čisto nič koristili. A tudi to, kar so socialni demokratje pozneje podvzeli, ni moglo državnemu delavstvu koristiti. Državni delavci in osobito tobačno delavstvo ni rdečkarjem dolžno hvaležnosti.

Vsa zadeva ima pa še drugo lice. Vse, kar se je zadnja leta za tobačno delavstvo storilo, se je napravilo, ne da bi bil državni zbor sodeloval. Finančno ministrstvo je vse, kar je storilo, ukrenilo naredbenim putem ali pa po cesarski odredbi. Od leta 1911. naj bi se pa tudi nekatere zadeve državnega delavstva uredile po parlamentu. Do zdaj je bilo tako: Če se je delavstvu posrečilo merodajne kroge prepričati o izpeljivosti kake zahteve, je bilo že vse dobljeno. Finančno ministrstvo je izdalo odlok in izboljšanje se je izvedlo. Primerno dobro smo jo tako vozili! A če se vse parlamentu izroči, potem bo pa pač treba na vsako rešitev in bodisi še tako majhno, čakati celo večnost. Saj vsi vemo, kako počasi da parlament s svojo cokljo gosposko zbornico posluje.

Pot, ki jo socialna demokracija nastopa, ni nikakor v vsem dobra. To smo s tem dokazali.

ROMANJE TOBAČNEGA DELAVSTVA NA BREZJE IN BLEDE.

Povodom Konstantinovega jubileja je sklenil odbor »Podpornega društva«, da priredi v nedeljo dne 21. septembra 1913 romanje na Brezje k Materi božji in na Bled. V ta namen smo naročili poseben vlak, ki bo odpeljal iz Ljubljane državni kolodvor (Spodnja Siska) 21. septembra ob 5. uri zjutraj. Vlak se ustavi ob 5. uri 8 minut v Vižmarjah, da lahko vstopijo vanj tudi naši tovariši in tovarišice, ki stanujejo v Št. Vidu in okolici. Na Otočje se pripeljemo ob 5. uri 54 minut. Sv. mašo s cerkveno propovedjo bomo imeli v cerkvi Marije Čudodelnice ob 7. uri zjutraj. Po cerkvenem opravilu kratek odih, na kar se podamo na Bled. Področje glede na romanje na Bled naznanijo delavstvu zaupnice. V cerkvi na blejskem otoku bodo pete litanije ob 3. uri popoldne. Vlak odhaja s postaje Lesce nazaj v Ljubljano ob 6. uri 45 minut zvečer, z Otoč ob 6. uri 58 minut; v Vižmarje se pripelje ob 7. uri 50 minut, v Ljubljano na državni kolodvor se pripeljemo ob 8. uri 5 minut zvečer. Cena za posebni vlak znaša 2 K 30 vin. (1 goldinar 15 krajcarjev). Pričakujemo obilne udeležbe ob romanju dne 21. septembra na Brezje in na Bled!

Slabo perilo. Delavstvo se je zadnje čase že večkrat pritožilo, ker dobiva strašno slabo oprano tovarniško perilo. Popolnoma neočiščeno se vrača perilo v tvornico nazaj in raztrgano. Delavstvu se zdi kar škoda za vsak vinar, ki ga plača erar za pranje tovarniškega perila. Naše delavstvo drži na snago, dobiva pa neosnaženo perilo nazaj. Zakaj je bilo prej perilo vedno čedno, zdaj pa zamazano in raztrgano. Vse

pritožbe čisto nič ne pomagajo, pralec je bil celo zelo surov z delavkami, ki so mu šle pokazati, kako se pere perilo. Tvorniško ravnanje naj odločno zahteva, da se pere tvorniško perilo snažno. Snažno zahtevamo!

Snažnost.

Snažnost je vsakemu človeku zelo nujno potrebna, osobito pa ljudem, ki izvršujejo težka in dostokrat umazana dela. Čistost in snažnost dajeta človeku že na zunaj prijeten pojav. Umazana in zanemarjena človeka pa se skoro vsakdo ogiba. Snažnost je pa tudi zdravju potrebna. Čimbolj se človek snaži, koplje in umiva, tembolj je varjen pred različnimi boleznimi.

Posebno oni delavci, ki morajo delati v stiku z različnimi strupenimi snovmi, morajo biti zelo oprezní in se morajo umivati redno pred jedjo, roke naj ne nosijo k ustom ali blizu nosa, ako se niso preje umili. Jestí kruh ali kako drugo jed med delom brez umitih rok je zdravju zelo nevarno, pa tudi skrajno neokusno nasproti drugim. Kdor dela v blatu, pri svincu, živem srebru (posebno v idrijskem rudniku), kdor ima dalje opraviti s fosforjem, delavci po tovarnah, kjer meljejo kosti in izdelujejo kostne izdelke, v delavnicah za izdelovanje živalskih dlak in žim, v predilnicah za volno in tudi bombaž, kovinski delavci in še mnogo drugih, kakor n. pr. črkostavci, ne smejo v varstvo lastnega zdravja pozabiti, da voda ni draga in da večkratno umivanje rok ne vzame dosti časa. Nasprotno pa lahko stane lahkomišelnost povrnost v tem oziru mnogo in je usodepolna.

Marsikak delavec, ki ne zna prav ceniti snažnosti, si misli: Kaj se bom pa umival, saj sem takoj zopet umazan! Res je! Toda pred jedjo si mora pa vendar vsakdo umiti roke. Jestí z umazanimi rokami je, ostudno in nevarno. Vsakemu je pa tudi mogoče se malo bolj osnažiti.

Ni je bolj žalostne prikazni kakor je zanemarjen in umazan delavec. Malokdo ga sodi, da mu ni mogoče biti drugačen, pač pa marsikdo in osobito sotovariši pravijo: Poglejte ga, kako je len, še ne umije se ne!

Sedaj ko delavski stan stopa čimdalje naprej v vrste drugih stanov in dobiva tudi čimdalje več različnih drugih pravic, je zelo potrebno, da drži delavec tudi na osebno snažnost. Hvala Bogu, da je tudi v tem oziru veliko bolje, kot je bilo. Vendar pa je še mnogo nedostatkov in voda velikokrat ne pride do svojega blagodejnega vpliva.

Zato pa delavci, varujmo s snažnostjo svoje zdravje, dajmo pa s snažnostjo tudi sami sebi ugled in drugim vzgled! Ne bode slabo!

Tujezemsko delavstvo v Nemčiji.

Po izkazih nemške delavske centralne, ki ima uradno dolžnost skrbeti,

da se vsi delavci v Nemčiji legitimirajo in ki posreduje tudi delo, navaja, da je izvršila v letu 1911/12 729.575 izkazil. Po narodnostih je prišlo v tej dobi iskati v Nemčijo dela: Z Ruskega: Poljakov 281.813, Rusinov 148 in Nemcev 17.937, Litvancev 3682, drugih 5252. Iz Avstrije: Poljakov 75.851, Rusinov 77 tisoč 911, Nemcev 54.553, Čehov 26.845, drugih 27.784; Ogrov 23.025, Lahov 52 tisoč 177, Nizozemcev in Belgijcev 65 tisoč 613, Francozov in Luksemburžanov 909, Dancev, Švedov in Norvežanov 9485, Švicarjev 3864, drugih narodnosti 2771.

Legitimiral se je: 397.364 delavcev za kmetijsko in 332.211 za industrijsko delo. Značilno je, da znaša število Slovanov, ki pridejo v Nemčijo iskati kruha, skoro dve tretjini vseh priseljencev. Samo število Poljakov, Rusinov in Čehov znaša 462.568. Ker gredo z Ogrskega večinoma le Slovani v tujino, smemo računati, da so pod imenom »Ogri« de-jansko Slovani. Istotako se seli tja precej Slovencev, ki pa ne pridejo kot taki v pošteve.

Okno v svet.

Delavec — mašnik. Dne 27. m. m. je v Inomostu daroval novo mašo bivši strugarski pomočnik Ljudevit Spalowsky. Kot strugarski pomočnik je podnevni delal, ponoči se je pa učil iz gimnazijskih knjig kako poltretje leto. nato pa je prosil, da bi ga v gimnazijo sprejeli. Napravil je sprejemni izpit in bil sprejet v četrto šolo. Vstopil je nato v red očetov Družbe Jezusove in bivši delavec, sedanji jezuit, je dosegel, kar je želel. Ta novomašnik p. Ljudevit Spalowsky S. J. je sin znanega voditelja nemških krščansko-socialnih delavcev Spalowskega.

V tvornici zgorelo 40 delavk. V neki tvornici v Binghamptonu je 23. m. m. zgorela tvornica. 40 delavk je zgorelo.

V rudniku 40 rudarjev zagrabila bela žena. V rudokopu za žveplo San Giovanni pri Casteltermini na Siciliji je izbruhnil v jami požar. 40 delavcev je zgorelo.

Trgovca z dekleti, juda Hamburgerja, so zaprli v Hamburgu. Lump je kupčeval z dekleti, ki jih je prodajal v nesramne hiše. Lopova dolže, da je prodal nad 1000 deklic.

Vedno več žensk na bojišču dela. V Prusiji so našeli leta 1907. 650.547 žensk, leta 1911. pa že 748.328, torej za 97.784 več kakor pred petimi leti.

Kulturna slika z Ogrske. Na 42.000 ljudi odpade na Ogrskem ena bolnišnica, na 2000 ena šola, na 200 ena gostilna in na vsakega ogrskega državljana 9 kron alkoholnega davka.

Za jetiko umre v Evropi 500.000 oseb. V Avstro-Ogrski umre za jetiko na milijon ljudi 3330, v Nemčiji 2200, v Angliji 1400, v Italiji 1300.

Izdajatelj: Fran Ulreich, Dunaj. — Odgovorni urednik Miha Moškerc. — Tisk »Katoliške tiskarne«.

Le tedaj

doseže kakovost fine zrnate kave svojo polno veljavo, če voli cenjena gospodinja kot kavni pridatek najzanesljivejšo vrsto!

Najbolje storite,

če uporabljate izdelek, ki se je izkazal že desetletja kot najbolji, »pravega: Francka:« iz tovarne Zagreb, vendar pa izrečno le onega s kavnim mlinčkom kot tovarniško znamko.

Koroško! CELOVEC! Koroško!
Edino slovensko narodno podjetje!
Hotel TRABESINGER v Celovcu
Velikovška cesta št. 5.

Podpisana voditeljica »Hotela Trabesinger« se v ljudo priporoča vsem velece-njenim slovenskim in slovanskim gostom, ki prenočujejo ali več časa ostanejo v Celovcu.

V hotelu se dobe lepe, snažne sobe po primerni ceni; nudi se izborna kuhinja in zajamčeno pristna in dobra vina iz slovenskih goric. Na razpolago je tudi kegljišče poleg senčnatega vrta. V hotelu Trabesinger dobite vsak dan, posebno pa v sredah, prijetno slovensko družbo.

Slovinci, ustavljajte se samo v edino slovenski narodni gostilni »Hotel Trabesinger« v Celovcu, kjer boste vedno dobro postreženi.

Za mnogobrojen obisk se priporoča voditeljica hotela

Leon Alojzija.

"ZENIT"

Tovarne za asbestškrilj "ZENIT"
družba z om. zav. Mor. Žumberk
dobavljajo najboljši in najcenejši
krovski material
Zastopnik: ZAJEC & HORN, Ljubljana, Dunajska cesta 73

Solidno izdelane
dežnike in solnčnike
priporoča
po najnižjih cenah
L. Mikusch, Ljubljana,
Mestni trg št. 15.

Bogata zaloga ženskih ročnih del in zraven spadajočih potrebščin.

F. Meršol Ljubljana
Mestni trg 18.
Trgovina z modnim in drobnim blagom.

Velika izbor vezenin, čipk, rokavio, nogavio, otroške obleke in perila, pasov, predpasnikov, žepnih robcev, ovrtnikov, zavratnic, volne, bombaža, sukanca itd.

Predtiskanje in vezenje monogramov in vsakovrstnih drugih risb.

Pozor, slovenska delavska društva!

Kupujte svoje potrebščine pri znani in priporočljivi domači manufakturni trgovini

Janko Češnik
(Pri Češniku) Ljubljana
Lingarjeva ulica - Stritarjeva ulica
v kateri dobite vedno v veliki izbiri najnovejše blago za ženska in moška oblačila.

Postrežba poštena in zanesljiva.

A. ŽIBERT, Ljubljana
Prešernova ulica
priporoča svojo
veliko zalogo čevljev do-
mačega izdelka

Razširjajte med delavstvom Vaše glasilo
'Našo Moč'.

čine zahtevati od semanjskih obiskovalcev tržne pristojbine. Drugih pristojbin občine ne smejo zahtevati. Višina semanjskih pristojbin mora biti odobrena od političnega deželnega oblastva in natanjko določena v semanjskem redu.

Ako se dajo semanjske pravice v zakup, kar je dovoljeno, sme jih zakupnik pobirati le v odobreni meri. Zakupniki in njihovi uslužbenci morajo imeti pri sebi uradno potrjene pobiralne tarife, katere morajo na zahtevo strankam pokazati in jim dovoliti vpogled. (Ukaz trg. min. 1. nov. 1854, št. 24.642.)

Semanjske (tržne) pristojbine se smejo pobirati le na semanjskem prostoru, ne morda že pri vходу v semanjski kraj. (Min. za notr. stvari, 3. jun. 1885, št. 21.196.)

Te pristojbine se smejo pobirati samo za tako blago, katero je dotični semanjski obiskovalec spravil na semenj z namenom, ponujati ga tukaj naprodaj.

§ 70.

Semanji redi.

V mejah gorenjih določil naj vsaka občina, v kateri se vrše semnji, z odobrenjem političnega deželnega oblastva ustanovi semanji red, ki naj obsega tudi tarife sejmarin, po krajevnih potrebah, pri čemer je tudi določiti, v koliko se dopušča na semanjih mestih točiti vina in podajati jedila.

Določitev semanjega (tržnega) reda pri glavnih in tedenskih semnjih spada v področje občine, toda odobriti ga mora politično deželno oblastvo, preden stopi v veljavo. Tržni red ima obsegati tarif tržnih (semanjskih) pristojbin, dalje določbe, kje in kdaj se vrši semenj, kako je skrbeti za red med strankami, kako je dovoljeno prodajati pijače in jedila na semanjskem prostoru i. dr. Določbam obrnega reda kajpada ne sme nasprotovati.

Le za semnje za živino določi tržni red politično deželno oblastvo, pri živinskih semnjih večjega pomena pa ministrstva za notranje stvari, trgovino in kmetijstvo po zaslišanju dotične občine. (§ 9. zakona o živinski kugi z dne 29. februarja 1880, drž. zak. št. 35.)

V semanjem (tržnem) redu se lahko določijo tudi kazni, in sicer ukor in denarne globe, oziroma zapor. Časovna ali stalna izključitev od semnja se v tržnem redu ne sme določiti kot kazen. Pač pa se sme sprejeti v tržni red določilo, da se smejo po nadzorstvenem osebju takoj odstraniti s semanjega prostora osebe, ki kalijo mir in red. (Ministrstvo za notranje stvari, dne 26. novembra 1877, št. 36.113.)

§ 61.

Promet prek meje.

V inozemstvu prebivajoči obrtniki morejo, če je avstrijskim državljanom v dotični tuji deželi priznana enaka pravica, taka obrtna dela, za kojih opravljanje ni potreba koncesije, po naročilu izvrševati v tuzemstvu.

Vnašanje v inozemstvu narejenih predmetov in njih oddaja naročnikom podleži omejitvam, danim s carinskimi predpisi.

V. POGlavJE.

Semanj promet.

§ 62.

Obiskovanje semnje.

Vsako ima pravico na semnje hoditi z vsakim v prometu dopuščenim blagom, v kolikor je tisto blago po kakovosti semnje pripuščeno v promet na njem.

Blago pa, kojega prodaja je vezana na koncesijo, smejo tudi na semnjih na prodaj ponujati samo obrtniki, ki imajo dotično koncesijo.

Semanji trgi so bili v prejšnjih časih, zlasti v srednjem veku, velikega pomena ne samo za trgovino in obrtnijo, ampak tudi za drugo socialno življenje. Z izpremenjenimi gospodarskimi razmerami je stopila trgovina in obrtnija v nov tir, in vsled tega so izgubili semnji mnogo svoje nekdanje važnosti.

Semanj (trg) se imenuje določen kraj, kjer se sme ob določenem času prodajati vse v svobodnem prometu dovoljeno blago, razen ako je semenj določen samo za posebne vrste blaga. To velja za glavne ali letne semnje; glede prodajanja na tedenskih semnjih obstoji več omejitev. Glej § 66. o. r.

Kot kupec sme semnje obiskavati vsakdo, prodajalci pa so v tem oziru nekoliko omejeni (§§ 65.—67. o. r.). Obrtniki smejo na semnjih prodajati tudi tako blago, katerega na drugem kraju in ob drugem času sicer ne smejo prodajati. Ako je prodajanje odvisno od koncesije, mora vsak semanji prodajalec, torej tudi obrtnik, imeti pri sebi dotično koncesijo.

Krošnjarjem ni dovoljeno ponujati blago naprodaj na semanjskem prostoru in med semanjskim časom. (Min. naredba, 23. dec. 1881, drž. zak. št. 2 za l. 1882.)

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernova ulica 9

prporočata svojo največjo zalogo
izgotovljenih oblek za gospode,
dečke in otroke.

Novosti v konfekciji za dame.

Lekarna „Pri kroni“ Mr. Ph. A. Bohinc

Ljubljana, Rimska cesta šte. 24.

Prporočajo se sledeča zdravila:
Balzam proti želodčnim bolečinam, steklenica 20 v.
Kapljice za želodec, izvrstno, krepljeno in slasi do
jedi, pospešujoče sredstvo, steklenica 40 v.
Kapljice zoper želodčni krč, steklenica 50 v.
Posipalni prašek, proti oguljanju otrok in proti po-
tenju nog, skatica 50 v.
Ribje olje, steklenica 1 krono in 2 kroni.
Salicilni kolodij, za odstranitev kurjih oces in trde
kože, steklenica 70 v.
„Sladin“ za otroke, skatla 60 v.
Tinktura za želodec, odvajalno in želodec krepljeno
sredstvo, steklenica 20 v.
Tropček sok, izvrsten pripomoček proti kašlju, ste-
klenica 1 krono.
Železnato vino, steklenica 2 kroni 60 v in 4 krono 60 v.

IVAN JAK IN SIN v Ljubljani,

Dunajska cesta 17

prporoča svojo bogato zalogo raznovrstnih

voznih koles in
šivalnih strojev

= za rodbino in obrt. =

Sladni čaj-zajtrk!

Kri! 50% prihranka in okusen zajtrk, južina! dose-
žejo oni, ki namesto kave, čaja, kakao, sladne kave, pijejo
sladni čaj. Ako se ga uporablja pri dojenčkih namesto
moke za otroke, so otroške bolezni manj nevarne. — Je za po-
lovico cenejši. Dr. pl. Trnkóczyjev sladni čaj ima ime Sladin in
je vedno bolj priljubljen. Plovod 1/4 kg. zavoj 60 vin.
Moč! Tudi pri trgovcih. Po pošti pošlje najmanj 5 zavojev
lekarnar Trnkóczy v Ljubljani. Ta lekarnar je svojih osem
otrok zredil s sladnim čajem. Glavne zaloge na Dunaju: le-
Zdravje! karne Trnkóczy: Schönbrunnerstrasse šte. 109,
Josefstädterstrasse šte. 25, Radetzkyplatz šte. 4.
V Gradcu: Sackstrasse šte. 4.
Prporočljiv zlasti za one, ki se čutijo bolne, slabe.
Za resničnost tega naznanila jamči 5 tukaj navedenih tvek
Trnkóczyjevih, istotako ugodne sodbe zaupanja vrednih oseb.

Zdravniško prporočeno zdravilno sredstvo:

BIOGLOBIN

Kri tvoreča pijača izvrstnega okusa.
Odično krepljeno sredstvo za mlade in stare.
V steklenicah po K 3'50 in K 2'— v vsaki
lekarni. — Glavna zaloga za Kranjsko:

Mr. R. Sušnik

lekarna „Pri zlatem jellenu“
Ljubljana, Marijin trg.

Naiboliša, najsigurneja prilika za štedenje!

Ljudska Posojilnica

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 6

prilije, v lastni hiši, nasproti hotela „Union“ za franciškansko cerkvijo

sprejema hranilne vloge in vloge v
tekočem računu, za katere jamčijo
ne samo njeni združniki, temveč tudi

cela dežela Kranjska

in jih obrestuje po

4 3/4 %

brez kakega odbitka, tako da sprejme vlož-
nik od vsakih vloženih 100 kron čistih
obresti 4.75 kron na leto. Stanje vlog je
bilo koncem marca 1913 čez 22 milijonov
kron. Za nalaganje po pošti so poštnohra-
nilnične položnice brezplačno na razpolago.

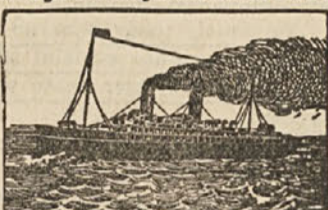
Načelstvo.

Potniki v Ameriko
Najbolje, najceneje, po ceni in
zanesljivo potovati naj se obrnejo
na **Simona Hmetzka**
v Ljubljani, Kolodvorska ulica 26.
Kotiznina Pojasnila daje se brezplačno.

Edina in najkrajša linija v Ameriko!

Samo 5 dni!
iz Hawre v
New-York

francoska prek-
morska družba.

Veljavne vozne liste (Sifkarte) za francosko linijo iz
Hawre v New-York in listke za povratek iz Amerike
v staro domovino, po najnižji ceni

in brezplačna po-
jasnila daje samo **ED. ŠMARDA**
potovalna pisarna v Ljubljani, Dunajska cesta št. 18
v hiši „Kmetске posojilnice“.

Največja in najstarejša
tovarna lončenih peči in
raznih lončenih izdelkov
Avđust Drelse, Ljubljana

Mnogokrat odlikovana.

Prporoča se slavnemu
občinstvu in prečastiti du-
hovščini v naročila na
**štedilna ognjišča
in peči**

preproste in najfinejše, iz-
vršene v poljubnih moder-
nih barvah in vzorcih naj-
bolj strokovnjaški, solidno
in trpežno po najnižjih cen-
nah. Župniščem, samosta-
nom in šolam dovoljujem
znaten popust. Ilustrirani
ceniki so na razpolago.

FR. P. ZAJEC, Ljubljana

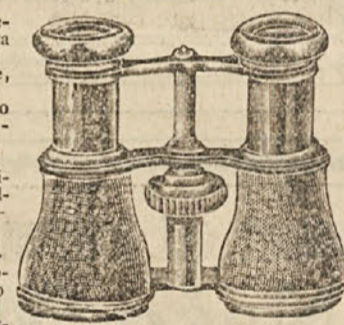
Stari trg št. 9.

Izprašani optik.

Zalagatelj c. in kr. armade, c. in kr. vojne
mornarice, c. kr. domobrancev itd.

Največji optični zavod.

Prvi spe-
cialist za
očala in
šćipalnice,
narejene
strogo
natan-
čno po
naročilu
in zdravi-
ških pred-
pisih. —
Nadalje
prporo-
cam svo-
jo veliko
izbiro
strokov-
njaško pravilno izdelanih toplotmerov, zrako-
merov, daljnogledov vseh vrst, kakor Zeiss, Busch,
Goerz itd. — Vsa popravila izvršujem v svoji lastni
delavnici in je ogled iste mojim cenj. odjemalcem vsak čas dovoljen.
Bogata zaloga na jboljših ur, zlatnine in srebrnine. Zahtevajte cenik.

— 126 —

§ 63.

Fieranti.

Komur je hoja na semnje samostojen obrt (fierant, sejmar),
mora to zglositi po § 13.

Samo taki prodajalci morajo obiskovanje semnje prijaviti po
§ 11. o. r. kot poseben obrt, ki vrše to opravilo po obrtnu — Ker ta
obrt nima stalnega obrtvališča, prijaviti ga je osemu obrtnemu
oblastvu, v katerega okraju se nahaja bivališče obrtnikovo.

Kdaj smejo semanji branjevci prodajati knjige, podobe in druge
tiskarske izdelke, o tem glej opombo pri § 21. o. r.

§ 64.

Inozemci.

Z inozemci se glede pravice obiskavati semnje ravna kakor s
tuzemci, ako se drugačno ravnanje ne ukrene uporabljaje vza-
jemnost.

§ 65.

Predmeti semanjega prometa.

a) Na velikih semnjih;

Predmeti semanjega prometa na velikih semnjih, letnih sem-
njih in v kopalščih, ki so s posebnimi ukazi njim izenačena za
zdravilno dobo, nadalje na trgih o cerkvenih shodih, je vse v svo-
bodnem prometu dopušćeno blago, ako dotične semanje pravice niso
izrećno omejene na posamezne vrste predmetov, kakor n. pr. živina,
volna, žito, otročje igraće itd.

§ 66.

b) na tedenskih semnjih.

Predmeti prometu na tedenskih semnjih so živila in sirovine,
gospodarstvena in poljska orodja, izdelki, ki spadajo k postranskim
opravilom kmetov iz okolice, v deželi navadnim, in prosti predmeti
vsakdanjega potroška.

§ 67.

Druge nego te predmete na tedenskih semnjih na prodaj imeti
v kolibah in tržnih šatorih je praviloma dopušćeno samo obrtnikom,
ki stanujejo v občini, glede stvari njihovega obrta, razen ko bi bili
že v posameznih krajih dozdaž za dotične izdelke pripušćeni tudi
vnanji obrtniki.

— 127 —

V ostalem je v krajih, kjer bi potrošni potrebi ne zadostovali
stalni obrtniki, političnemu deželnemu oblastvu prosto ukreniti, da
se za dotične stvari tudi vnanji obrtniki pripušćajo na tedenskih
sejmih.

Obrtni red pozna dve vrsti semnje, namreć glavne in tedenske.
Glavnim semnjem se prištevajo veliki semnji, navadni letni semnji,
semnji o priliki cerkvenega prošćenja in taki kopalški kraji, kate-
rim se je za zdraviliško dobo podelila ta ugodnost.

Razlika med glavnimi in tedenskimi semnji (trgi) obstoji v tem,
kakšno blago se sme prodajati. Na glavnih semnjih se sme kupćevati
z vsem blagom, ki je dovoljeno v svobodnem prometu, izvzemši
slučaj, da je glavni semenj odloćen za posebne vrste blaga, n. pr.
semnji za živino, žito, volno, igraće, Miklavžev in božićni semenj
i. dr. — Na tedenskih semnjih je dovoljeno praviloma prodajati samo
blago, ki je omenjeno v § 66. o. r. Le obrtniki domaće občine smejo
v lopah in šatorih prodajati tudi drugo nego v § 66. navedeno blago;
obrnikom tujih obćin je to pripušćeno samo tedaj, ako je v dotič-
nem kraju taka navada, ali ako je to dovolilo politično deželno
oblastvo.

§ 68.

Enakopravnost sejmarjev.

Vsem sejmarjem grede v obratu njih semanjih opravil enake
pravice.

Naredbe, da naj se prve semanje ure pridržujejo kupcem na
drobno, smejo biti samo na tedenskih semnjih in za živila, če tako
kažejo krajevne navade in potrebe.

Odstavek 2. tega paragrafa daje obćinam pravico, da za teden-
ske semnje (trge) ukrenejo, da smejo v prvih tržnih urah živila na-
kupovati samo kupci na drobno, da bi se na ta način znižala cena
dotičnemu blagu, ker so prekupci za ta čas od nakupovanja izklju-
ćeni. Tako določbo je sprejeti v tržni red (§ 70. o. r.).

§ 69.

Sejmarine.

Semanjega prometa ne smejo obćine obložit z nobenimi dru-
gimi davščinami kakor takimi, ki so nadomestilo za prepušćeni
prostor, rabljene kolibe in orodje in za druge razhodke, ki so zdru-
ženi s sejmarjenjem.

Kot odškodnino za prepustitev prostora, porabo prodajalnice
in orodja in za druge stroške, ki so v zvezi s semnjem, smejo ob-